

## MUTATMÁNY.

HAZUCHA

„IVÁN“

czimű 5 felvonásos szomorujátékából.

## HARMADIK FELVONÁS.

(Vége.)

## HETEDIK JELENÉS.

Zolth (egyedül). (Hangos kacajjal előlép rejtekéből.)

Hah! hah! hah! hah! Ti hősi a' hazának! —  
 Illy emberektől várjon egy haza  
 Mentséget, üdvöt? — Mindenik' fejből  
 Más terv kerül ki. Mindenik' titokban  
 'S lappangva vágy segítni a' bajon! —  
 — Akarni tudni — ez legfőbb dolog!  
 De szív kell ehhez, bátor és erős,  
 Egy czélja mellett küzdeni nem szünő,  
 Mint e' kebelben! Én megegyezem  
 Mindig magammal; nincs, mi tantoritson,  
 'S így jó sikerrel végzem dolgomat. —  
 Ez akaratnak ti megannyian  
 Zsákmánya 's áldozatja hulltok el! —  
 — A' hon? — mi a' hon énnekem? Honom,  
 Hol boldogúlok, ott van, ott leszen.  
 — El e' gunyával! Hiven megtevé  
 Szolgálatát. Most el vele! (Ishánya fegyveröltözését.)  
 Én megvetett fi, romladéktokon  
 Építék útát kincsre, birtokokra,  
 Bár egy egész hon nyögje tettemet.  
 — De most az óra új dologra hi. —  
 Borsnál a' pártütőknek lajstroma! (Elmegy).

## NYOLCZADIK JELENÉS.

Szinhely: vidék egy erdőben.

Bors (egyedül). Utóbb Iván.

Még Zolth sehol sincs! Hátha nem jön el,  
 'S dugába dülnek minden terveim? — —  
 Oh, hó boszuja elvezérli őt! . . . .  
 ,De mint van az, hogy cselszövő levék  
 És árulásra szántam el magam? —  
 Oh, egy királyság sokra érdemes!  
 Hány férfi volt már, ki becsületét is  
 Elhányta egy királyi trón előtt!  
 De jó Iván, most tettetés ne hagyj el! (Iván föllép.)  
 Bors. Iván! bocsásd meg tévedésemet,  
 Baráti kézfogásra vártalak.

Iván. A' hon' barátja énbarátom is.  
 Bors. Ember' szokása, bünbe botlani,  
 Jobb emberé, megbánni bűneit:  
 Azt véelve, tőlem többet nyer hazám,  
 Magam kívántam lenni a' király,  
 — Mert roszbán is honom vezérele, —  
 De nagy hatalmu pártod és erőd  
 Csekély erőmet meghaladja jóval —  
 Légy hát, Iván, fölöttem is király!

Iván. Te fényt kerestél a' királyi trónon,  
 Én rajta terhet 's kinokat lelek.  
 Hidd el vitéz Bors! a' ki önmagáért  
 Kívánja a' trónt, roszt király leend az —  
 A' jó, királylyá csak közjó miatt lesz.

Bors. E' kézszorítás légyen záloga,  
 'S ez ölelés, hogy pártodon vagyok.  
 (Midőn Ivánt meg akarja ölelni, nyíl röpül mellébe, eldül.)  
 Hah, átok! átok! meghalok!

Iván. Mi ez?

Bors (töredezett hangon).

Oh, engem büntet isten tettemért!  
 Szinlett baráti egyezés alatt,  
 Iván, neked volt szánya a' halál!  
 Roszul talált az átkozott fiu!  
 Zolth! Meghalok! Bocsáss meg, hős Iván!  
 Iván. Oh álbárát! ön mérgeid öl meg itt,  
 'S e' nyíl nekem volt szánya általad?  
 Bors. Zolthot, ki Ilkát tőled nem kapá,  
 Őt bérelém ki bosszu-eszközüel,  
 Ő is dühöngött mindig ellened.  
 Roszul talált az átkozott. Bocsáss meg  
 Iván! bocsáss meg! oh, jaj! Meghalok. (Összerogy.)

Iván. Utána küldök egynehány legényt,  
 Kezünkre kell keríteni a' gonoszt.  
 Zolth! Órgyilkossal álltam én tehát  
 Párviadalba? A' ki éltemet  
 Illy ronda módon vágy eloltani? —  
 Utána gyorsan! még közel leszen! (Elmegy.)

## KILENCZEDIK JELENÉS.

Bors, Zolth. Zolth (lappangva jó.)

Jó fegyverem van, jó kezem. Nagyon  
 Jól eltaláltam. — Itt kell lennie —  
 Itt láttam őket (Borsot megpillantván.)  
 Itt van a' halott!  
 Ejh, mit heversz a' porban, nagy király!

Bors. Ah, fáj sebem, fáj! —

Zolth. Mintha szólana.

Bors. Ki vagy? menj ördög!

Zolth. Én vagyok király!

Zolth, kit vadásznak bérelél minap.

Bors. Czudar vadász vagy. — Engemet lövél.

Zolth. Ritkán szokom hibázni czéломat.

Bors. Ivánra volt az alku.

Zolth. Semmi baj.

Mig rá jön a' sor, várjon addig ő.

Bors. Hah gyilkos! átok!

Zolth. Oh ne átkozodjál!

Mért átkozódól, tán unod magad?

Majd társra fog segíteni Zolth, ne féj!

Lásd, én sokáig élni nem fogok —

'S még életemben szörnyü czélokot

Vágyok kivíni, 's így rövideden

Kell végbe vinni minden tettemet.

Azért bocsáss meg, hogy megöltelek,

Czéломra benne eszközt lelék,

A' pártosoknak nálad lajstroma,

Mit a' királynak bé fogok mutatni.

Bors. Hah áruló, ne bánts Ivánt! ne foszd meg!

E' gyámolától a' szegény hazát.

Zolth. Leczkéket osztasz? Gyóntató levél?

Bors. Ugy, kérlek, — oh bántsd őt is, öld meg őt is.

Ne nyerve ő, mit Bors veszite el.

Zolth. El nem marad, ha késem is vele.

Bors. Tedd meg, hamar! hamar! hamar!

Mindent veszítél, hogyha késni fogsz;

Mert ő király lesz nem soká.

Zolth. Pokolban!

Hol ördögök hódolnak majd neki.

Mindent tudok, barátom; meglesém

A' pártütöket, ő kezem között van,

És a' bizonság tenkezeid között.

Add által a' hiveknek lajstromát.

(Bors melle alól egy csomó irást vesz elő.)

E' lajstrom hozta a' halált reád,

Több hasznot ad ez nékem, mint neked.

Bors.

Oh mit teszesz? Ne menj — de menj — de menj! —

Borsnak halála megboszulva lesz —

E' gondolattal edesen halok.

Zolth. Jobb társaság jó, látom, ott feléd,

Mellyben magam felesleges vagyok. (Gyorsan el.)

TIZEDIK JELENÉS.

Bors (egyedül). — Utóbb szolgák.

Bors (kezére föltámaszkodik.)

Hah! hát ki köztünk a' király, Iván? —

Ki tesz nagyobbat a' halálban is?

Mint hős halok meg! És halálotmat

Egész magyarhon könyezendi meg!

Egész magyarhon? — milly rút a' halál!

Egész magyarhon? — Mit tevék, egek!

Oh, jaj, segítség! Zolth! ne menj! ne menj!

Térj vissza Zolth! — Oh a' honárulás'

Nagy terhü átkát vond el ősz fejemről! —

Oh, mind azon bün, melyet a' király

E' nemzeten fog elkövetni még,

Mind e' nehéz bün lelkeken marad.

Térj vissza Zolth! Zolth! meghalok!

Ne add el, oh! — Ne add el a' hazát! (Elterül.

Több fegyveres szolga jö. Kettő saroglyával.)

Egyik szolga. Itt a' halott!

Második. Vigyük nyugodni őt! —

(Borsot a' saroglyára emelik.)

(Vége a' harmadik felvonásnak.)

UTI JELENETEK.

I.

Már ismét fogadóba tért be kocsisom. Alig mult három órája hogy étetett. Bizonyosan ő szomjuzott meg, 's még is lovait abrakolja. Pedig ezek kigyóznék; nem is izzadtak még; ostorát sem kellett elővennie. Mit csináljak addig? egyem? igyam? sétáljak? a' szakácsné arcát tekintsem meg a' konyhában? vagy a' szobalányra kacsingassak? Átkozott lassuság! Miért nincs gözkocsink, lég-hajónk! Soha, soha nem czepeltetném magamat gebék által. 'S illy iszonyu rozsz utakon! Egész kárhozat; valóságos kinszenvedés. Egyik gödörbül ki; másikba bele. Kiállhatatlan zökögés. — Hát ha az ember hidat ér! Az az egypár törzsök melly két gerendán keresztül van fektetve, olyanokat vet a' kocsin, hogy minden pillanatban vízbe-dobástul kell rettegni. 'S még csak karfa sincs, melly legalább az ember kocsját föltartóztatná, ha dülni akar, 's ne engedné az ember fölé borulni, ravatal gyanánt. De e' határban mégis van — őt hidnak egy karfája. Csak több a' semminél. Hát a' hol még hidak sincsenek! az embernek még is csak keresztül kell a' folyón usztatnia, ha to-

vább akar menni. — Azok az istenadta angolok, mindent kitalálnak, 's olyan kocsit mégsem tudtak még kitalálni, mellyet egyszersmind hajóvá lehetne változtatni, ha az ember valamely hidalatlan folyóhoz vagy kompatlan révhez ér. Pedig milly nagy hasznót remélhetnének abbul; 's ők csak haszon után indulnak. Tudom, mi magyarok csak hozatnák e' kocsikbul legalább is egy pár ezeret, már csak azért is, mert angol készítmény. Én lennék az első, ki ménesemet is eladnám, ha talán olly drága lenne, hogy másképp nem tudnám kiteremteni az árát; de megszerezném, ha egy lovam nem maradna is; hisz elég „forspont“ van a' magyar világon. Csak ne szitkozódnék 's ne pattogatna olly sokat e' pórnép. Az embert minduntalan föllármázza gondolataibul. 'S azaz istenadta kerülés! Egyik sem akar kitérni a' másik elül. Inkább tengelyt akasztanak 's megverekesznek. Pedig utóljára is csak kénytelen egyik a' másikának engedni; 's utóbb lovain tölti boszuját a' vesztes fél. — Illyen az ember, ha indulatain uralkodni nem tud; ha nevelése nincs. Igaz, hogy ezt a' mi művelt férfiak is teszik. Kedves életpárijkra haragusznak meg: 's a' cselédség szenved.

No lássa az ember! ez a' gazfiu otthon hagyá evőeszközömet. Most már egész uton nem fogok jó izüt ehetni. Ez a' czinkalán, ez a' fanyelü kés, villa, ez a' som-hutai hitvány üveg! Inkább egy falatot nem eszem 's egy ceppet nem iszom, mint ez evőeszközt használjam. Ugy is csömörré válnék bennem minden. Pedig e' nyomorú vendégfogadónak semmi ezüstje sincs. Nem is tudom, hogy adhatja valaki haszonberbe vendégfogadóját illy embernek, ki becsületes utazó elibe is még csakhogy fa-kalánt nem tesz. (Inasához.) Ennek az ételnek árát béredbül vonom le; mert a' vendégfogadónak meg kell fizetni. Csak hordasd pokolba innen; én hozzá sem nyulok. Aztán fogass! Majd kérdőre vonlak otthon feledékenységedért!

## II.

Nem tudom mosolyogni vagy boszkonodni fogott e az olvasó, ha velem együtt ama' vendéglőben lett volna, hol az előkelősi utazó tüstint bejövetele után hozzánk, mintha bennünket már legalább is tíz év óta ismerne, — olly keresztülkocsul járó beszédeket intézett; különösen midőn

látszatos emberszeretetét az asztalhoz ülni kellés alkalmával olly szépen tanusitá: én szokott hidegvérűséggel néztem 's hallgatám a' történeteket, sőt csudálkozám, hogy lovagkorbácsával ott mindjár nyaka közé nem vagdalt inasának.

Szinte könnyebben lélekzém midőn eltávozott; nem mintha garázdaságaitul tartottam volna, mellyekre, alkalom adódván, minden fellengősködése mellett is képesnek hittem, hanem mert legyőzhetlen idegenkedést érzek magamban illy emberektül; 's az ő jelenlétében szintolly rosz izün fogott volna esni az étkezés, ő miatta nekem, — mint neki, ha éhsége, fiinnyásságát legyőzve, a' czudarolt evőeszközhez nyulni kinszerítette volna. — Mi tehát, kik hátra maradtunk, 's a' „dum fueris Romae“ életbölcsességi mondatot alkalmazni tudánk: asztalhoz ülénk, 's — ha tálnak ürességéről itélnem szabad, — olly jó izüen falatoztunk, mint ha Pesten a' Vadászkiürt ét-teremében tálaltak volna számunkra. De egész ebédünket mégsem végezhetjük nyugalmasan. Egyszerre csak berohant hozzánk egy kocsis, 's halál-íjedten kiáltá valamelyik vendégtársomnak: „Tens uram a' Gyurit agyonütötték!“ Hárman is fölugrottak egyszerre az asztaltul; kétségkívül mind a' hármuk kocsisa Gyuri volt, 's egyik sem tudta: nem az övét ütötték e agyon. Az udvaron szörnyü lárma volt. Mindnyájan kimentünk az ebédlőbül, megtudni a' történeteket. Már ekkor a' kuthoz vonszolák a' vérrel borított fejü legénykét, 's hideg vízzel iparkodtak föléleszteni ájultábul, mellybe az ütés veszélyessége ejtē. A' gonosz fiu, pajtása korbácsát lopta el; 's csaknem életével adozott érte. Egy korbácsért egy élet!!!

(Folytatása következik.)

## SZERELMEM. SÓLYOM-TUL.

Egy ideált teremtē e' kebel  
Hő érzelemtől lángoló tűzében;  
Utána dúsan szent fohásza kel,  
Imádja, isteníti őt szívében.

Ah, hasztalan dul a' szent láng keblében,  
Reménytelen küzd lángérzelmivel;  
Még nem kapott rokonszüt életében,  
Ez ideált még nem találta fel.

Képével nyugszom, képével kelek,  
'S mégis sohajtom: hol keresselek?  
Hozzád vezérel e' a' földi pálya?

Nem! lelkeim őt e' földön nem találja;  
Mit én imádok: égnek a' szüze,  
Egy túlvilági lény, az ész' tüze.

## LITERATURAI VILÁG.

Hírek. E' napokban hagyá el a' sajtót: Játékszini terv. Szingjáték 5' felvonásban. Irtá Karacs Teréz. Pesten 1838. Esztergami k. Beimel József költségén.

Mátt y u s J á n o s másod tartományi biztos, új kiadását hirdeti aláírás utján megjelenve a' budapesti vizkárosultak számára jövődelmezendő „N e m z e t i l o v a g” című ezelőtt sok évvel irt 's kiadott munkájának.

Balászházy János jelenti, hogy előfizetés utján kijelendő „Háztartás 's mezei gazdaság” című munkája első kötetének nyomtatása július 20ikig „kivégeztetik.” — Nem tudni: pallossale vagy kötéllel? — Ertesít továbbá, hogy „a' nyomtatás hosszabbí elkészültetését az elkészett előfizetési tudósítások gátolák.” — Ugyan hol tanulta tudós társasági rendes tag ur e' furcsa magyarságot? No csak igaz marad: ex ungue leonem! Alig ir egy pár sort; már is kiténik, hogy az nem valamely mindennapi ember tollából folyt!

K i s s B á l i n t előfizetett hirdet 2 pengő forintjával „M a g y a r r é g i s é g e k” czim alatt kiadandó munkájára, melly három részre osztottam következőket foglaland magában: 1) a' magyar nemzet' eredetét, régiségét, szülő földjét, nevének jelentését, nyelvének a' medus, zsidó syro chaldaeival atyafiságát, a' hunus magyar betűknek a' phoeniciail zsidó, syrus arab betűkkel egy anyától lett származását, a' számok' magyar' nevei jelentését, és ezeknek az Indusoknál fennmaradt számok formáival figyelmet érdemlő egyezését, a' magyar férfiak és asszonyok ázsiai öltözeteit és azoknak a' mostani köz rendű magyaroknál látható maradványait; végre a' Hunusok vagy Chunok a' Skythák, Abarok, Géták, Dákok, Pacinákok, Plákok miféle nemzet voltát; 2) régi őseink' Ázsiában négy helyen volt hazájokbeli állapotját 's viszontagságait az özönvíztől fogva Árpádig különféle neveik származása 's lakhelyeik változtatása okát; 3) miféle vallást követtek magyar atyáink keresztényekké levésökig? hogy gondolkoztak az Istenről, tökéletességeiről, munkáiról? Isteni tiszteleteik azoknak helyei; papjaik, tanítóik, ezeknek kötelességei, erkölcsi tudományuk millyenek voltak? szövetkezésök házasságuk, temetkezésök hogy ment végbe? hogy gondolkoztak a' lélek halhatatlanságáról, a' jövőendő életről 'stb. Mind ezek Ázsia azon belső részének, hol őseink laktak, földképével, (mappájával) az említett ázsiai betűk' számok' férjfi 's asszonyi öltözetek formáival, 3 táblákra rajzolva, könnyebben érthetőkké tették.

F i g y e l m e z t e t ő k é r e l e m . „R é s z v é t G y ö n g y e i” czim alatt az árvíz által károsult földnég segedelmezésére szánt jövedelmű gyűjteményemet még e' hónapban sajtó alá bocsátani 's a' jövő augusztusi vásárkor a' t. cz. aláírók kezeihez juttatni szándékozom, tisztelettel kérem a' t. cz. hatóságok jegyző-hivatalait: méltóztassanak a' t. t. aláírók névjegyzékét t. Nagy István pest megyei főjegyző urhoz minélelőbb beküldeni; mert csak az aláírók számához arányzott mennyiségű példány jelenendvén meg, történhetnék, hogy a' későn tudandott aláírók példány nélkül maradnának. Költ Budapesten, július 13ikán 1838.

KUNOSS.

## HIR-KALÁSZOK

a z e l e t f ö l d é r ü l .

Nyitra-táján nyárhó ljén 1838. A' pesti kárvallottak' segedelmezésére Nyitrán mult hó 27ikén adatek tánc-vigalom, melybe én azon lelkesítő reménnyel

siettem, hogy majd a' jó sikerről tudósításom által, az ilyeneken örülni tudó olvasóknak, öröm-kalászt nyújtandok; de csalt a' remény! — Ámbár a' rendezkedő megyei jegyző B—i ur mindent, mi illy mulatsághoz kívántatik, akárki várakozását is kielégítőleg állított elő: a' részvét még is olly csekély volt, hogy ha a' bevételből a' költség levonatik, a' pestiek' megörvendeztetésére igen kevés marad. Különösen a' szépmen jelent meg igen csekély számban, 's csak úgy mutatkozott a' nagyobb férfi sereg között, mint dér-csipeit mandolafa virágai a' barna gallyakon. E' részvéttelenségnek sok okát lehet gyanítani. Nem mulaszthatom el érinteni, miként e' mulatságban a' nemzetiségnek legkisebb bélyege sem volt. Ha valamely — Nyitra megyében még ismeretlen — magyar tündéri erővel e' teremben emeltetett volna, nem hiszem hogy honára ismerendett; az öltözetről nem, mert ez mulatság' alkalmával europai akármelyik városban is a' legkisebb ismértető jegyéről, szinte nem, mert az urak deakul, tóful, németül, a' szép nem pedig a' két utolsó nyelven beszélt. Én sem egyik sem másik nyelvnek ellensége nem vagyok, 's így a' tóté sem; de mondhatom hogy azt a' párizsi legújabb divat szerint öltözött nők' ajkairól egy fényes teremben hallani, reám nézve, ki így öltözött nőket illy alkalommal még eddig magyarul, németül, legfőlebb francziáruul hallék beszélni, olly meglepő volt, mint az aradi vásárra ballagó oláh pap nyakába vetett vászon-tarisznya, a' tisztes reverendán.

A' nyitrai alsó járásban a' pest-pozsonyi vasut tárgyában szorgalmasan foglalatokodnak az illető mérnökök, kiket munkálódásaikban a' vonalra eső uradalmak egész készséggel segítenek elő.

V—M—1.

D e v e c s e r, nyárhó 5ikén. Vidékünknek kereskedéséről, virágzó főiskoláirul, diszes templomáruul 'stb. nevezetes városa, Pápa, a' szellemiség kifejlésének ismét egy új segédszerével gazdagult, t. i. egy könyvműhellyel, mellynek azonban, mint minden más újdón keletkező intézetnek, sanyaru kezdete van. Nem lehet nem örülnünk e' — magában véve csekély — nyereségnek is.

## VIRÁGNYELV.

## Garay- és Kunoss-tul.

## Árvaleányhaj (fodorka.)

Rabodda lett szívem,

Tiéd a' győzelem.

## Ákácsvirág.

Szívem' szerelme mond:

Mikor látlak viszont?

— (levél.)

Hű barátság' tiszta lángolása

A' szerelmi kínok' gyógyulása.

— (lombocská.)

Légy titkunk' szent helyén,

Ott lészek én.